

แนวคิดประชานิยม: นโยบายทางการเมืองสู่การแก้ปัญหา ตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน

Populism: The Political Policy towards Problem-solution Approach of Thai Niyom Yangyuen Program

ภุริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา

Phuriwat Punyawutpreeda

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College

Corresponding Author, E-mail: phu9555@gmail.com

บทคัดย่อ

ประชานิยมเป็นนโยบายทางการเมืองที่กล่าวถึงอย่างกว้างขวาง เปรียบเหมือนอุดมการณ์และนโยบายทางการเมืองที่เป็นที่นิยมของประชาชน และหลายพรรคการเมืองในประเทศไทยได้ใช้นโยบายประชานิยมในการหาเสียงเลือกตั้ง กระทั่งปัจจุบันยังเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันอยู่และยังหาข้อสรุปไม่ได้ว่า นโยบายประชานิยมที่แท้จริงแล้วเป็นนโยบายในแง่บวกหรือแง่ลบต่อประชาชนและประเทศชาติกันแน่ อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์และนโยบายประชานิยมถือเป็นหัวใจของพรรคการเมือง โดยเฉพาะนโยบายประชานิยมที่สามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) ประชานิยมสนับสนุนเกษตรกร 2) ประชานิยมสนับสนุนการเมือง นอกจากนี้ นโยบายประชานิยมยังส่งผลกระทบต่อประเทศชาติทั้งแง่บวกและแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ต่อมารัฐบาลได้ประกาศใช้นโยบายประชานิยมภายใต้ชื่อโครงการไทยนิยม ยั่งยืน โดยมีแผนดำเนินงาน 10 เรื่อง คือ 1) สัญญาประชาคมผูกใจไทยเป็นหนึ่ง 2) คนไทยไม่ทิ้งกัน 3) ชุมชนอยู่ดีมีสุข 4) วิถีไทยวิถีพอเพียง 5) รู้สิทธิ รู้หน้าที่ รู้กฎหมาย 6) รู้กลไกการบริหารราชการ 7) รู้รักประชาธิปไตยไทยนิยม 8) รู้เท่าทันเทคโนโลยี 9) การร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด 10) งานตามภารกิจของส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ถึงกระนั้น ประชานิยมและไทยนิยม ยั่งยืน ก็มีทั้งความเหมือนและ

ความแตกต่างกัน ในความเหมือน เช่น เรื่องวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานและลักษณะของการกำหนดนโยบายสาธารณะที่มุ่งเน้นคะแนนนิยมจากประชาชน ส่วนความแตกต่าง เช่น นโยบายประชานิยมมักมาจากการตั้งนโยบายไว้หาเสียงก่อนเลือกตั้ง เมื่อชนะการเลือกตั้งจึงดำเนินการตามที่สัญญาไว้กับประชาชน ส่วนโครงการไทยนิยม ยั่งยืน เป็นการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลที่ได้เข้ามาบริหารประเทศแล้ว ทั้งนี้ เพื่อหวังผลทางการเมืองที่จะตามมาภายหลัง

คำสำคัญ: นโยบายการเมือง; ประชานิยม; ไทยนิยม ยั่งยืน

Abstract

Populism is a political policy that is widely mentioned. It is the ideology and popular political policy of the people. Many political parties in Thailand have used this populist policy in campaign. Until now, it is still debatable and cannot be summed that it is a positive or negative policy for the people and the nation. However, the ideology and populist policy are the heart of political parties, especially populism which is divided into two aspects: 1) populism as supporter of farmers; 2) populism as supporter of politics. In addition, populism still effects to nation in positive and negative ways in many aspects, such as economic, political, and social. After that, governance has been announcing the populist policy under the Thai Niyom Yangyuen (Sustainable Thainess) program which focuses on the major issues: 1) unity and reconciliation; 2) assistance for low-income earners; 3) well-being of people in the communities; 4) sustainable lifestyle in accordance with the Sufficiency Economy Philosophy; 5) awareness of rights and duties of citizens; 6) public administration; 7) democracy and good governance, (8) technology literacy; 9) combating drug problems; and 10) duty in accordance with each agency's function. Nonetheless, populism and Thai Niyom Yangyuen program are the same, but difference in some aspects. The sameness of aims of performance and identifications of public policy are required the people's vote for support. In terms of difference, populism has announced the policy as an election campaign

before. When the party has won the election, the populist policy will be followed to perform. For Thai Niyom Yangyuen program, while it was being performing as the public policy, government has governed already so that it will be useful for political election later.

Keywords: Political Policy; Populism; Thai Niyom Yangyuen
(Sustainable Thainess)

บทนำ

นโยบายประชานิยมที่ใช้ในปัจจุบัน ในแง่ของการเมือง คือ การเล่นการเมืองที่ใช้คนจนเป็นฐาน โดยมีการระดมกำลังมวลชนและคนรวยใช้วิธีหยาบยื่นสิ่งของให้คนจนอย่างจำกัด แต่มีผลให้การเมืองหันเหออกจากปัญหาเชิงโครงสร้างและขาดความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจและการเมืองในแง่วัฒนธรรมและสังคมประชานิยมยังเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมที่พยายามเปลี่ยนสัญลักษณ์ทางการเมืองเดิมที่ประชาชนยึดถือมาเป็นสัญลักษณ์ใหม่ ขณะเดียวกันก็พยายามปิดล้อมชนชั้นกลางเอาไว้ไม่ให้มีบทบาท เนื่องจากผู้นำสามารถสร้างบารมีและฐานทางการเมืองระดับล่างได้โดยตรง ในทางการเมือง หากมองในแง่ร้ายแล้ว ประชานิยมถือเป็นประชาธิปไตยจอมปลอม (Demagogy) หากรัฐบาลไม่มั่นคงจะไม่สามารถแก้ปัญหาตรงไปตรงมาได้ เนื่องจากต้องคำนึงถึงคะแนนเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงก่อนการ

เลือกตั้งแต่ละครั้ง ส่วนแง่ดี ประชานิยมทำให้คนจนมีพื้นที่ทางการเมือง เนื่องจากได้รับความสนใจและมีความหมายในทางสังคมมากขึ้น ด้านวัฒนธรรมและสังคมมีข้อดีคล้ายกับด้านการเมือง คือ เป็นการระดมกำลังประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและสนใจคนระดับล่าง แต่ประชานิยมก็พยายามตัดขาดชนชั้นกลางและเปิดกันเสรีภาพ ทำให้การเมืองขาดฐานที่มั่นคงและเปิดช่องให้เผด็จการส่วนทางเศรษฐกิจ ประชานิยมได้มุ่งกระจายรายได้ แต่ก็ทำให้ระบบเศรษฐกิจระดับมหภาคพังทลาย เพราะสร้างความไม่สมเหตุสมผลขึ้นในระบบเศรษฐกิจและเป็นต้นเหตุของวิกฤตหนี้หรือถ้ามีวิกฤตอยู่แล้วก็อาจทำให้แก้ไขวิกฤตได้ยาก ดังนั้น ในบทความนี้ผู้เขียนจึงต้องการศึกษาแนวคิดประชานิยมในประเด็นต่าง ๆ ในฐานที่เป็นนโยบายสำคัญของพรรคการเมืองหลายพรรค จนกระทั่งได้กลายเป็นโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของ

คณะรัฐบาลในการพัฒนาประเทศชาติ
ปัจจุบัน

เนื้อเรื่อง

นโยบายประชานิยม

ประชานิยมมาจากภาษาอังกฤษว่า Populism ที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Populus หมายถึงประชาชน ประชานิยมในความหมายโดยกว้าง คือ ความคิดหรือการเคลื่อนไหวที่ให้ความสำคัญแก่ประชาชน (มักหมายถึง คนชั้นล่างหรือสามัญชน) อาจใช้ได้กับทั้งคนหรือองค์กร โดยให้ความสำคัญหรือเอาใจใส่เป็นพิเศษ ทั้งที่ความเป็นจริงอาจไม่ได้มีประชานิยมเป็นอุดมการณ์หรือความคิดชั้นนำแต่อย่างใด

เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2546: 16-17) กล่าวถึงประชานิยมตามความหมายดั้งเดิมว่า ประชานิยมเป็นลัทธิทางการเมือง (Political Doctrine) ที่สนับสนุนสิทธิและอำนาจของสามัญชนในการต่อสู้กับผู้นำที่มีอภิสิทธิ์ แต่ปัจจุบันหมายถึง นโยบายที่สนับสนุนสามัญชนและเป็นนโยบายที่ได้รับความนิยม ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลเสมอไป โดยเฉพาะเหตุผลทางเศรษฐกิจศาสตร์หรือไม่จำเป็นต้องเป็นผลประโยชน์ที่ดีที่สุดของประเทศหรือรัฐ

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2549: 23-49) กล่าวถึงนโยบายประชานิยมโดยนัยที่กว้างว่า เป็นความคิดหรือการเคลื่อนไหวหรือขบวนการที่ให้ความสำคัญแก่ประชาชน ซึ่งมักหมายถึง คนชั้นล่างหรือสามัญชนที่ไม่ใช่ชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองให้คุณค่าและให้ความสำคัญแก่ประชาชนคนชั้นล่าง คนทั่วไปมุ่งเอาความนิยมความสนับสนุนจากประชาชนคนต่ำต้อย คนยากจนหรือกลุ่มคนธรรมดา และบางครั้งก็วิพากษ์วิจารณ์ชนชั้นนำชนชั้นปกครอง คนชั้นสูง คนร่ำรวยหรือแม้แต่ชนชั้นกลางควบคู่ไปด้วย

กล่าวโดยสรุป นโยบายประชานิยม หมายถึง นโยบายที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ซึ่งใช้เงินจำนวนมากในการสร้างความนิยม มีกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่มีจำนวนมาก ซึ่งเป็นคนที่มีรายได้ต่ำและเป็นเกษตรกรหรือคนยากจนในชนบทและในตัวเมือง โดยมุ่งเน้นการใช้ประชาชนชั้นล่างมาเป็นฐานสนับสนุนเพื่อชัยชนะและอำนาจทางการเมือง

ลักษณะนโยบายประชานิยม

การดำเนินการตามแนวคิดประชานิยมในปัจจุบันมุ่งที่การสร้างคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศด้วยการทำให้พ้นจากความยากจน เพิ่มโอกาสทางสังคม

ประชาชนทั่วไปมีหลักประกันทางสังคม รวมถึงการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยภาพรวมของประเทศให้ดีขึ้น การนำแนวคิดประชานิยมมาใช้ ย่อมก่อให้เกิดการแบ่งประชาชนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประชาชน (รากหญ้า) และกลุ่มชนชั้นนำ นโยบายประชานิยมได้แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ประชานิยมสนับสนุนเกษตรกร เป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกันเพื่อต่อรองในเรื่องต่าง ๆ

2. ประชานิยมสนับสนุนการเมือง เป็นการดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยให้ประชาชนส่วนใหญ่ (รากหญ้า) เคลื่อนไหวเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการเมือง

ทั้งนี้ ประเทศไทยเพิ่งใช้นโยบายประชานิยมในสมัยรัฐบาลของทักษิณ ชินวัตร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองมีสาเหตุมาจากเศรษฐกิจไทยมีพื้นฐานที่ดีพอที่จะใช้นโยบายขยายตัวได้ ซึ่งกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลกก็ผลักดันมาก่อนหน้านี้ ดังจะเห็นจากการกำหนดให้แผนสวัสดิการสังคมเป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการกู้ยืมเงิน ขณะเดียวกันในแง่สวัสดิการสังคมนโยบายประชานิยมก็เป็นสิ่งสะท้อนว่าประเทศไทยขาดการจัดเครือข่ายความ

ปลอดภัยอย่างเป็นระบบมาตั้งแต่ต้น ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของประเทศในเอเชียที่ต่างไปจากประเทศในตะวันตก นอกจากนี้ นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า วิกฤตเศรษฐกิจเป็นตัวบีบคั้นให้คนต้องการสวัสดิการสังคม ซึ่งตรงกับทฤษฎีการเกิดประชานิยมที่มีเงื่อนไขครบทั้ง 3 ข้อ คือ 1. เกิดความไม่พอใจระบบเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ 2. คนพร้อมจะเปลี่ยนไปใช้ระบบใหม่ เพราะเบื่อความไม่เป็นธรรม 3. ประเทศมีทุนสำรองและงบประมาณพื้นฐานเพียงพอที่จะใช้นโยบายประชานิยมได้

การเกิดการเมืองแบบประชานิยมที่เด่นชัดและต่อเนื่องจนอาจเรียกได้ว่า เป็นปรากฏการณ์ประชานิยม คือ ในช่วงการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 พรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นพรรคหน้าใหม่ โดยมี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นหัวหน้าพรรค ได้นำเสนอนโยบายประชานิยมจำนวนมาก เช่น โครงการพักชำระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการธนาคารประชาชน โครงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า 30 บาท รักษาทุกโรค โดยนโยบายเหล่านี้มุ่งเน้นที่ประชาชนที่มีฐานะค่อนข้างยากจน เป็นเกษตรกรหรือผู้ใช้แรงงาน อันเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของประเทศ

อุดมการณ์ และนโยบาย ประชานิยม คือ หัวใจพรรคการเมือง

สิ่งที่พรรคการเมืองเสนอให้แก่ประชาชนเป็นเครื่องแลกเปลี่ยนกับเสียงสนับสนุนหรือจิตใจให้ประชาชนสนับสนุนพรรค อาจจำแนกได้ตามอุดมการณ์นโยบาย บุคลิกลักษณะ เกียรติยศชื่อเสียงของพรรคหรือตัวบุคคลที่เป็นนักการเมือง อิทธิพลหรือความสัมพันธ์ส่วนตัว ความสามารถในการให้การอุปถัมภ์หรือการซื้อเสียง สิ่งที่พรรคการเมืองเสนอให้แก่ประชาชนเหล่านี้ อาจเป็นสิ่งที่ต้องการหรือไม่ต้องการของประชาชนขึ้นอยู่กับค่านิยม ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นและในช่วงเวลาที่แตกต่างกันไป

หัวใจของพรรคการเมือง คือ อุดมการณ์และนโยบาย เพราะเป็นสิ่งที่เสนอให้ประชาชนทราบว่า พรรคการเมืองยึดมั่นในหลักการปกครองและระบบเศรษฐกิจจะไร และในการบริหารประเทศพรรคการเมืองจะบริหารอย่างไร เช่น ในการปกครองจะส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทหรือไม่ จะกระจายอำนาจการปกครองอย่างไร ระบบเศรษฐกิจจะให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการทำธุรกิจเต็มที่หรือรัฐจะจำกัดเสรีภาพไว้เพียงระดับหนึ่ง จะปฏิรูปที่ดินหรือเปิดให้เอกชนมีที่ดินอย่างไม่จำกัด ด้านการศึกษารัฐจะเปิด

โอกาสให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารหรือรัฐจะผูกขาดจัดทำเองทั้งหมด เป็นต้น ถ้าพรรคการเมืองไม่มีอุดมการณ์หรือนโยบายการบริหารประเทศ หรือพรรคการเมืองทั้งหลายมีอุดมการณ์หรือนโยบายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน คงไร้ความหมายในการเป็นกลไกเสนอทางเลือกสำหรับประชาชน เพราะเลือกพรรคการเมืองใดก็ไม่มีผลที่แตกต่างกัน

เนื่องจากพรรคการเมืองไทยมักมีนโยบาย 3 ชุด คือ ชุดที่หนึ่งสำหรับยื่นต่อกระทรวงมหาดไทยเพื่อจดทะเบียนพรรคการเมือง ชุดที่สองสำหรับการหาเสียงโน้มน้าวให้ประชาชนสนับสนุน และชุดที่สามสำหรับเป็นรัฐบาล เพราะเมื่อเข้าสู่อำนาจเป็นรัฐบาลบริหารประเทศแล้ว พรรคการเมืองอาจมีนโยบายตรงกันข้ามกับที่ขอจดทะเบียนไว้หรือที่ประกาศต่อสาธารณชนในระหว่างการหาเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพื่อความอยู่รอดของพรรคและผลประโยชน์ของนักการเมืองเอง พรรคการเมืองบางพรรคมีความมุ่งมั่นที่จะผลักดันนโยบายบางประการจริง แต่หากปรากฏว่า มีพรรคการเมืองจำนวนไม่น้อยที่มีนโยบายอย่างเดียวกัน ย่อมทำให้ความโดดเด่นของพรรคการเมืองที่ชูนโยบายนั้นลดความสำคัญลงไป เพราะมีตัวเลือกหลายตัว ดังนั้น พรรค

การเมืองทั้งหลายพยายามขูดมการณ และนโยบายหลักที่ถูกรใจประชาชน เพื่อให้ได้คะแนนเสียงจากประชาชน แต่ในความเป็นจริงจะทำได้หรือไม่พรรคการเมืองไม่ค่อยคำนึงถึงมากประชาชนส่วนมากจึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับขูดมการณหรือนโยบายของพรรค และมองว่าขูดมการณหรือนโยบายของพรรคเป็นคำมั่นสัญญาที่ไร้คุณค่าและน้ำหนัก ด้วยเหตุผลดังกล่าว การใช้ดุลยพินิจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประชาชนจึงมุ่งพิจารณาที่คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งมากกว่าพรรคการเมืองที่ผู้รับสมัครเลือกตั้งสังกัด แต่มีบางกรณีที่ขูดมการณหรือนโยบายของพรรคการเมืองมีความหมายต่อผลการเลือกตั้ง ซึ่งมักส่งผลกระทบในวงแคบ เช่น ในเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตชุมชนเมือง

นโยบายประชานิยมกับผลกระทบที่มีต่อประเทศไทย

นโยบายประชานิยมในมุมมองหนึ่งอาจเป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นการช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนและเป็นการสร้างเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคม (Social Safety Net) อย่างไรก็ตาม ก็มีข้อสงสัยและข้อถกเถียงต่อการนำเสนอนโยบายในลักษณะดังกล่าวหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่องความเป็นไปได้

และความยั่งยืนของโครงการต่าง ๆ ตลอดจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามมา สำหรับการวิเคราะห์ในส่วนนี้จะพิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและด้านสังคม (นันทวุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2551: 22-25)

1. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ
ในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลจำเป็นต้องใช้เงิน ในกรณีทั่วไป การหาเงินมาดำเนินนโยบายของรัฐบาลอาจทำได้โดยการกู้เงินทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ หรืออาจใช้วิธีเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ภาระรายจ่ายก็จะตกอยู่กับประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของประเทศ ในที่สุด ภายใต้เงื่อนไขพื้นฐานเหล่านี้ เมื่อรัฐบาลประชานิยมเข้ามามีอำนาจก็จะริบดำเนินตามนโยบายประชานิยมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นไปที่การกระจายรายได้ การสร้างงานและการเร่งอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและผลกระทบจากนโยบายประชานิยมเหล่านี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 นโยบายประชานิยมทางด้านเศรษฐกิจมหภาคต่าง ๆ ล้วนแล้วประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย กล่าวคือ เศรษฐกิจขยายตัว อัตราจ้างที่แท้จริงและอัตราจ้างงานเพิ่มขึ้นอยู่

ในระดับที่สูง เงินเฟ้อยังไม่เป็นปัญหา ในระบบเศรษฐกิจเนื่องจากการใช้มาตรการควบคุมราคาต่าง ๆ และการขาดแคลนสินค้าสามารถแก้ไขได้ด้วยการนำเข้าจากต่างประเทศ การลดลงของสินค้าคงคลังและการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศทำให้ช่วยรองรับความต้องการใช้จ่ายมวลรวมที่ขยายตัวขึ้น โดยไม่ทำให้อัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้น

ช่วงที่ 2 เศรษฐกิจของประเทศเริ่มประสบปัญหา สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการขยายตัวของอุปสงค์ต่อสินค้าภายในประเทศที่เพิ่มสูงขึ้นเกินกว่าจะตอบสนองได้ อีกส่วนหนึ่งมาจากการลดลงของเงินตราต่างประเทศ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาด้วยการปกป้องอุตสาหกรรม ลดค่าเงิน ควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ในช่วงนี้อัตราเงินเฟ้อจะเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมากและค่าจ้างก็เพิ่มขึ้นสูง สถานการณ์การขาดดุลงบประมาณของรัฐบาลเริ่มรุนแรงขึ้น เนื่องจากการดำเนินนโยบายอุดหนุนต่าง ๆ

ช่วงที่ 3 การขาดแคลนและอัตราเงินเฟ้อเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก เงินตราต่างประเทศไหลออกจากประเทศ ปัญหาการขาดดุลงบประมาณของรัฐบาลยิ่งทรุดหนักลง เนื่องจากการเก็บภาษีได้ลดลง ในขณะที่ยังต้องดำเนินโครงการอุดหนุนต่าง ๆ

รัฐบาลจำเป็นต้องแก้ไขโดยลดการอุดหนุนลงและปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนปรับตัวไปตามสภาพที่แท้จริง ในที่สุดนโยบายทางเศรษฐกิจที่เคยใช้มาก็เริ่มล้มเหลว ความมั่นคงของรัฐบาลตกอยู่ในสภาพอันตราย

ช่วงที่ 4 การล่มสลายของรัฐบาลประชานิยม โดยในขั้นรุนแรงอาจเกิดจากการใช้กำลังในการล้มล้างรัฐบาลประชานิยม นโยบายรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจถูกนำกลับมาใช้ การเข้าโครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจภายใต้เงื่อนไขของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) การเข้ามาบริหารงานของรัฐบาลใหม่จะเป็นไปด้วยความยากลำบาก อัตราค่าจ้างที่แท้จริงลดลงอย่างมาก ยิ่งในช่วงการบริหารงานของรัฐบาลประชานิยม ปัญหาต่าง ๆ จะใช้เวลานานในการแก้ไข เนื่องจากการไหลออกนอกประเทศของเงินทุนและความไม่มั่นใจของนักลงทุน

2. ผลกระทบด้านการเมือง
ฐานเสียงของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญในการเข้าสู่อำนาจและการสร้างความชอบธรรมในการบริหารประเทศ ดังนั้น พรรคการเมืองจึงต้องพยายามหาหนทางในการเอาชนะใจประชาชนเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียงสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่ ในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งระดับการศึกษาของ

ประชาชนยังไม่สูงนัก ประกอบกับการทำงานของสื่อมวลชนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายประชานิยมมาใช้ก็อาจจะประสบความสำเร็จได้ง่าย เนื่องจากประชาชนไม่รู้เท่าทันถึงผลเสียของนโยบายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างสมบูรณ์ ทำให้การตัดสินใจผิดพลาด

3. ผลกระทบด้านสังคม ในที่นี้ ขอยกตัวอย่าง โครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือที่รู้จักว่า 30 บาทรักษาทุกโรค และโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) นโยบายเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งด้านบวกและด้านลบ ผลกระทบในด้านบวก คือ นโยบายประชานิยมทำให้ประชาชนที่มีฐานะยากจนที่เป็นเกษตรกรหรือผู้ใช้แรงงานได้รับความช่วยเหลือและมีความสำคัญมากขึ้นในทางสังคมและการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตที่ผ่านมาประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่มีฐานะยากจนมักไม่ได้รับการดูแลจากภาครัฐอย่างจริงจังทั้งในด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคม ดังนั้น การที่พรรคการเมืองได้นำนโยบายประชานิยมมาใช้เพื่อเป็นฐานเสียงทางการเมืองจนประสบความสำเร็จ จึงทำให้พรรคการเมืองต่าง ๆ หันมาให้ความสำคัญและพยายามหยิบยกนโยบายต่าง ๆ

มานำเสนอโดยมุ่งเน้นไปที่ประชาชนกลุ่มนี้เป็นหลัก จึงทำให้ประชาชนกลุ่มนี้ได้รับความสนใจและการช่วยเหลือมากขึ้น

ในด้านผลกระทบทางลบ นโยบายประชานิยมอาจทำให้สังคมอ่อนแอลง ประชาชนขาดความพยายามในการพัฒนาและช่วยเหลือตนเอง รอคอยแต่การหยิบยื่นความช่วยเหลือจากรัฐบาลเพียงอย่างเดียว ซึ่งสาเหตุดังกล่าวเกิดจากการที่นักการเมืองหวังจะได้คะแนนเสียงและชัยชนะทางการเมืองโดยเร็ว ทำให้นโยบายประชานิยมถูกนำไปใช้โดยขาดความพร้อมและไม่มีการสร้างพื้นฐานความรู้ความเข้าใจที่ดีให้กับประชาชนเสียก่อน หลายโครงการจึงดูเป็นลักษณะของการนำเงินของรัฐไปให้เพื่อแลกกับคะแนนเสียงและสร้างทัศนคติของการเป็นผู้รอรับเพียงอย่างเดียวให้เกิดกับประชาชน เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้าน โครงการพักชำระหนี้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย โดยหลักการแล้วโครงการเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มโอกาสในการลงทุน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายตลอดจนสร้างการเรียนรู้ในการบริหารจัดการการเงินในชุมชน อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติโครงการเหล่านี้มักถูกดำเนินการโดยขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารการจัดการเงินทุน

ให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง ประชาชนเมื่อได้รับเงินมาโดยง่ายจากรัฐบาล ก็จะไปใช้ในทางที่ไม่ก่อให้เกิดผลิตภาพมากนัก นำไปบริโภคสินค้าและบริการที่ไม่จำเป็น เมื่อเงินหมดก็หาทางไปกู้เงินจากที่อื่นมาชดเชย ทำให้เกิดปัญหาตามมาในที่สุด

นโยบายประชานิยมกับการทุจริตเชิงนโยบาย

ทุจริตเชิงนโยบายเป็นการกระทำที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำทางการเมือง เนื่องจากการทุจริตที่เกิดจากการใช้อำนาจของรัฐบาลหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยเป็นการใช้อำนาจที่มีลักษณะเด็ดขาด ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2555) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า ทุจริตเชิงนโยบายว่า เป็นการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดจากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี รวมทั้งผู้บริหารท้องถิ่นใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่กำหนดนโยบายสาธารณะ โดยมีเจตนาทุจริตเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเอง กลุ่มทุนธุรกิจ เครือญาติและพวกพ้องหรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นการแสวงหาประโยชน์หรือการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม อันเกิดจากการ

ใช้อำนาจการบริหารของรัฐบาลหรือรัฐมนตรีในการเสนอโครงการอันเป็นผลให้ตนเองหรือบุคคลอื่นได้ประโยชน์จากการดำเนินการตามโครงการหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และคณะ, 2555: 214) หรือดังที่มีผู้ให้คำนิยามไว้ว่า การทุจริตเชิงนโยบาย คือ การที่ฝ่ายการเมืองอาจตัดสินใจโครงการหรือดำเนินมาตรการใดแล้วต่อมาส่งผลให้ตนเองหรือพวกพ้องได้รับประโยชน์ โดยไม่อาจเอาผิดทางกฎหมายได้ ที่เรียกว่า Structural Corruption (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2552: 13)

ทั้งนี้ ในช่วงที่ผ่านมารูปแบบการทุจริตในประเทศไทยได้มีการพัฒนาค่อนข้างมาก กล่าวคือ เป็นการทุจริตที่มีลักษณะของความร่วมมือจากหลายฝ่ายระหว่างข้าราชการ นักธุรกิจกับนักการเมืองและเป็นการทุจริตที่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีการใช้อำนาจของคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายอันมีลักษณะเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดโดยเฉพาะหรือการใช้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือเพื่อให้มีนโยบายที่เอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ด้วยเหตุที่การทุจริตดังกล่าวได้เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจใน

การกำหนดนโยบายเพื่อเอื้อประโยชน์ เช่นนี้ จึงมีการกล่าวกันว่า การทุจริต ในลักษณะนี้เป็นการทุจริตเชิงนโยบาย หรือการคอร์รัปชันในระดับนโยบาย เนื่องจากได้ใช้นโยบายเป็นเครื่องมือ เริ่มต้นของการทุจริต โดยที่การกำหนด นโยบายของคณะรัฐมนตรีอาจไม่ได้ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า มีการทุจริต เกิดขึ้น แต่่นโยบายดังกล่าวเป็นสิ่งที่ เอื้อต่อการดำเนินการให้มีการทุจริต ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เกิดความไม่ชัดเจน ว่า การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของ รัฐบาลเป็นการดำเนินการที่ได้ ดำเนินการโดยถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ หรืออาจพิจารณาได้อย่างไรว่า การทุจริตที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการ กำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์ซึ่งเป็นการร่วมมือกันอย่างเป็นระบบระหว่าง นักการเมืองข้าราชการกับนักธุรกิจ ยกตัวอย่าง ในกรณีการทุจริตใน โครงการรับจำนำข้าวในฤดูการผลิต 2554/2555 ของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่นำระบบรับจำนำมาใช้อีกครั้ง หลังจากยกเลิกไปช่วงหนึ่งในรัฐบาล ของอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งหันไปใช้นโยบายประกันรายได้เกษตรกรแทน โครงการรับจำนำของรัฐบาลชุดนี้ ยืนยันว่า จะควบคุมดูแลไม่ให้มีการ ทุจริต โดยแต่งตั้งคณะกรรมการหลาย ชุดมากำกับตรวจสอบ แต่เหตุการณ์ก็ ซ้ำรอย พบการทุจริตจำนำข้าวเกิดขึ้น

อีก โดยโครงการรับจำนำพืชผลเกษตร รวมถึงจำนำข้าวจะมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ 1. เกษตรกรที่นำ พืชผลหรือข้าวเปลือกไปจำนำ 2. คน กลาง เพราะรัฐไม่มีที่รับจำนำหน้างาน ส่วนใหญ่ถ้าจำนำมันสำปะหลังจะไป โรงมันหรือโรงแปง ถ้าเป็นข้าวจะไป โรงสี ส่วนลำไยเป็นโรงอบ แล้วแต่กรณี ที่จะมีคนกลางเข้ามาเกี่ยวข้อง 3. เมื่อ รับจำนำเสร็จต้องเข้าคลังสินค้ากลาง จากนั้นจึงไปสู่โครงการระบายสินค้า

ที่กล่าวมาเป็นกระบวนการ ทั้งหมดของการจำนำข้าวทั้งระบบ ใน กรณี การทุจริตครั้งนี้จะพบใน หลักเกณฑ์ส่วนแรก คือ เรื่องเกษตรกร ในด้านการสวมสิทธิ์ ประเด็นต่อมา คือ เมื่อนำข้าวไปที่โรงสี เกษตรกรจะถูก เอาเปรียบหลายกรณี เช่น สิ่งปลอมปน ความชื้น น้ำหนัก รับจำนำบางส่วน กีด กันทุกอย่างเพื่อให้เกิดกระบวนการ ต่อรอง เพราะเครื่องมือซึ่ง ตวง วัดอยู่ที่โรงสีทั้งหมด และเนื่องจากการรับ จำนำข้ามเขตไม่ได้จึงอาจถูกโรงสีกีด กันหรือจำกัดให้รับจำนำบางส่วน เช่น มีข้าว 100 ตัน แต่รับจำนำเพียง 50 ตัน ที่เหลือโรงสีจะบวกของตัวเองเข้าไปอีก 50 ตัน หากไม่ยอมก็จะอ้างเรื่อง ต่าง ๆ ทำให้เกษตรกรต้องยอม กระบวนการส่วนนี้เกษตรกรถูกเอา เปรียบมาก

นโยบายประชานิยมกับความขัดแย้งทางการเมือง

รากเหง้าของความขัดแย้งทางการเมืองไทยพบว่า ปัญหาหลักคือ มุมมองที่แตกต่างกันต่อความเป็นประชาธิปไตยของประเทศที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการอำนาจและทรัพยากรในสังคมระหว่างฝ่ายหนึ่งที่ทำให้ผู้นำหนักต่อการเลือกตั้ง ซึ่งความชอบธรรมของผู้บริหารประเทศอยู่ที่เสียงข้างมากของประชาชนกับอีกฝ่ายหนึ่งที่ทำให้ผู้นำหนักต่อคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารประเทศมากกว่าความเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่ โดยทั้งสองมุมมองนี้ ต่างก็มีทั้งกลุ่มที่เชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในมุมมองของตนกับกลุ่มที่อิงอยู่กับความเชื่อนั้นเพื่อแสวงหาและรักษาอำนาจตลอดจนผลประโยชน์ส่วนตน ทั้งหมดได้ส่งผลให้ความขัดแย้งทางความคิดมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ปัญหาหลักที่กล่าวนี้เกิดขึ้นท่ามกลางบริบทของปัญหาพื้นฐานในสังคมไทย คือ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นเงื่อนไขที่ตอกย้ำให้ความแตกต่างทางความคิดทางการเมืองกลักรากกลายเป็นความแตกแยกมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการสำรวจข้อมูลของศูนย์สำรวจความคิดเห็นนิด้าโพล (NIDA Poll) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) และคณะกรรมการร่าง

รัฐธรรมนูญเปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเรื่อง*การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง* ซึ่งสำรวจจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปทั่วประเทศ กระจายทุกระดับการศึกษาและอาชีพเกี่ยวกับการแก้ไข*ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง* การสำรวจอาศัยการสุ่มตัวอย่างจากบัญชีรายชื่อฐานข้อมูลตัวอย่างหลัก (Master Sample) ของนิด้าโพล เมื่อถามถึงความคิดเห็นของประชาชนต่อสาเหตุ*ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง*ที่ผ่านมา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 64.67 ระบุว่า สาเหตุมาจากการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง และร้อยละ 31.97 ระบุว่า สาเหตุมาจากการทุจริตประเพณีนิยมของข้าราชการ (ผลสำรวจของนิด้าโพล, 2559) ทั้งนี้ จะเห็นว่า การทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองมาจากการอาศัยช่องโหว่ของนโยบายประชานิยมแทบทั้งสิ้น เช่น นโยบายรับจ่านำเข้า

จากประชานิยมสู่ประชารัฐไทยนิยม ยั่งยืน

นโยบายไทยนิยม ยั่งยืน เป็นโครงการที่เกิดจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2562 โดยการต่อยอดแนวคิดโครงการประชารัฐในการแก้ปัญหาและพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างยั่งยืนในทุก

ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงความมั่นคง ซึ่งแนวคิดไทยนิยม ยั่งยืน เป็นการจัดสรรงบประมาณลงไปในแต่ละพื้นที่อย่างเท่าเทียมตามความต้องการของประชาชนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในประเทศ พร้อมทั้งให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ จึงมีการตั้งกลุ่มคณะทำงานขึ้นมาใหม่ในชื่อว่า คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน โดยมีกระทรวงมหาดไทยเป็นฝ่ายเลขานุการ (กระทรวงมหาดไทย และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2562) ทั้งนี้ เพื่อเข้าไปทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในแต่ละพื้นที่จริงว่า ต้องการอะไร จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้พ้นจากความยากจน

นักวิชาการได้ให้คำนิยามของคำว่า นโยบายประชาธิรัฐ (เกษียร เตชะพีระ, 2561) ไว้ว่า เป็นการดำเนินนโยบายเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ ประชาธิรัฐจึงไม่ได้มุ่งเน้นที่การนิยมชมชอบจากประชาชนในระยะสั้น เพราะนโยบายที่ประชาชนนิยมนิยมชมชอบ แต่จะมีผลเสียตามมาใน

อนาคตก็เป็นได้ และคนที่ชอบใช้ประชานิยมก็เพื่อหวังผลจากเสียงเลือกตั้งในระยะสั้น ดังนั้น นโยบายประชาธิรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญของแหล่งที่มาของอำนาจว่า จะเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ เพราะประชาธิรัฐไม่ได้กังวลว่า อำนาจจะได้มาโดยประชาชนลงคะแนนให้หรือมาจากปากกระบอกปืน ขอเพียงประโยชน์จากการดำเนินนโยบายตกอยู่กับประชาชน (for the people) แต่ อำนาจไม่จำเป็นต้องได้มาโดยประชาชน (by the people) (ประชาชาติธุรกิจ, 2561) ซึ่งความแตกต่างระหว่างนโยบายประชาธิรัฐกับประชานิยม คือ ประชาธิรัฐตัดประชาธิปไตยออกไป มีประชาธิรัฐได้โดยไม่ต้องมีประชาธิปไตย ประชาธิรัฐเป็นเสรีนิยมรูปแบบใหม่รูปแบบหนึ่ง แต่เมื่อจะหวนกลับไปเลือกตั้งก็หันไปใช้ประชานิยม ซึ่งโจทย์สำคัญของโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ก็เพื่อพัฒนาใน 2 ด้านหลักไปพร้อม ๆ กัน คือ ด้านเศรษฐกิจ ในการดูแลปัญหาปากท้อง ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และด้านความมั่นคงของประเทศ ซึ่งสิ่งที่ประชาชนจะได้รับประโยชน์ จะอยู่ในแผนการดำเนินงาน 10 เรื่อง (กระทรวงมหาดไทย และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2562) ดังนี้ 1. สัญญาประชาคมผูกใจไทยเป็นหนึ่ง: จะเป็นการสร้างความ

สามัคคีปรองดองของทุกฝ่าย โดยจัดให้ทำสัญญาประชาคม 2. คนไทยไม่ทิ้งกัน: เป็นการต่อยอดโครงการสวัสดิการแห่งรัฐหรือบัตรคนจน ให้ผู้ถือบัตรมีชีวิตที่ดีขึ้น พึ่งพาตนเองได้ 3. ชุมชนอยู่ดีมีสุข: เป็นการพัฒนาความเป็นอยู่และอาชีพในชุมชนให้ดีขึ้น 4. วิถีไทยวิถีพอเพียง: สร้างความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างวินัยการออม 5. รู้สิทธิ รู้หน้าที่ รู้กฎหมาย: สร้างวินัย หน้าที่ ความเป็นพลเมืองที่ดี 6. รู้กลไกการบริหารราชการ: ให้ความรู้และเข้าใจการบริหารงานราชการในระดับต่าง ๆ 7. รู้รักประชาธิปไตยไทยนิยม: รณรงค์ “เกลียดการโกง” เสริมคุณธรรมปราบปรามการทุจริต 8. รู้เท่าทันเทคโนโลยี: พัฒนาโครงการอินเทอร์เน็ตหมู่บ้านให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ 9. ร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติด: เป็นการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ 8,781 แห่งทั่วประเทศเพื่อลดปัญหายาเสพติด 10. งานตามภารกิจของส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ

สำหรับจำนวนเงินที่กระจายสู่ระบบเศรษฐกิจทั้งหมด จากโครงการที่ดำเนินการคาดประมาณ 9.95 หมื่นล้านบาท มาจากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจำนวน 3.5 หมื่นล้านบาท การพัฒนาเชิงพื้นที่ ชุมชน การ

ท่องเที่ยวและกองทุนหมู่บ้านจำนวน 3.45 หมื่นล้านบาท และการปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรจำนวน 3 หมื่นล้านบาท

เปรียบเทียบแนวคิดประชานิยมกับไทยนิยม ยั่งยืน

หากจะเปรียบเทียบในแง่ของวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานแล้ว เป็นลักษณะของการกำหนดนโยบายสาธารณะที่มุ่งเน้นคะแนนนิยมจากประชาชนเพื่อเป้าหมายทางการเมืองเป็นหลัก หากแต่นโยบายประชานิยมมักมาจากการตั้งนโยบายไว้หาเสียงก่อนเลือกตั้ง เมื่อชนะการเลือกตั้งแล้วก็จะดำเนินการตามที่ได้ให้สัญญาประชาคมไว้กับประชาชน ส่วนโครงการไทยนิยม ยั่งยืน เป็นการกำหนดนโยบายสาธารณะของรัฐบาลที่ได้มาจากการเลือกตั้ง กล่าวคือ เมื่อได้เข้ามาบริหารประเทศแล้วจึงค่อยออกนโยบายไทยนิยม ยั่งยืน โดยแท้จริงแล้วก็เพื่อหวังผลทางการเมืองที่จะตามมาภายหลัง ถึงแม้ว่าคนที่จะได้ประโยชน์จากโครงการไทยนิยม ยั่งยืนจะครอบคลุมทั่วประเทศ เพราะคณะทำงานจะลงพื้นที่ให้ความช่วยเหลือครบทั้ง 76 จังหวัด รวมทั้ง 878 อำเภอ 7,463 ตำบล/เทศบาล 81,084 หมู่บ้าน/ชุมชน ส่วนในกรุงเทพฯ จะมีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ครบทั้ง 50 เขตเช่นเดียวกัน เพื่อรับฟัง

ปัญหาของแต่ละชุมชนแล้วนำมาพัฒนาได้ตรงความต้องการจริง และถึงแม้ว่าโครงการไทยนิยม ยั่งยืน จะคล้ายเรื่องที่หลายหน่วยงานภาครัฐดำเนินการเป็นประจำอยู่แล้วในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในด้านต่าง ๆ แต่สิ่งที่ต่างจากโครงการทั่วไป คือ แนวทางดำเนินงานที่เน้นลงพื้นที่รับฟังความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยยึดเอาประชาชนที่มีปัญหา ได้รับความเดือดร้อนเป็นศูนย์กลาง จากนั้นถึงนำข้อมูลที่ได้ไปประชุมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อออกนโยบายช่วยเหลือประชาชนที่มีปัญหาได้ตรงจุด

สรุป

จากนิยามของคำว่า ประชา นิยมข้างต้น จะเห็นว่า นโยบายประชานิยมไม่ได้มีความหมายด้านบวกหรือลบในตัวเองแต่อย่างใด มีเพียงความหมายกลาง ๆ ว่าเป็นนโยบายที่

ให้ความสำคัญกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งหมายถึง คนจนและชนชั้นกลางระดับล่างในประเทศกำลังพัฒนา การตัดสินใจว่า นโยบายประชานิยมมีนโยบายดีหรือไม่ดี จึงต้องพิจารณาหลายปัจจัยประกอบกัน เช่น นโยบายนี้เป็นการแก้ปัญหาของคนจนจริงหรือไม่ ประโยชน์เกิดแก่กลุ่มเป้าหมายจริงหรือไม่เพียงใด บิดเป็นนกไกตลาอย่างรุนแรงจนส่งผลเสียต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาวหรือไม่ รัฐใช้เงินสูญเปล่าจนส่งผลเสียต่อสถานะการคลังอย่างรุนแรงหรือไม่ ทั้งนี้ จะเห็นว่าทั้งนโยบายของประชานิยมและไทยนิยม ยั่งยืน มีการใช้จ่ายเงินภาครัฐมิได้แตกต่างกันแต่อย่างใด และวัตถุประสงค์ของนโยบายก็เหมือนกัน คือ มุ่งหวังผลทางการเมือง เพียงแต่เป็นการกล่าวอ้างความชอบธรรมของที่มาของนโยบายและผู้กำหนดนโยบายเท่านั้น

บรรณานุกรม

กระทรวงต่างประเทศ. (ม.ป.ป.). *Thailand's Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development, June 2018*. Retrieved October 25, 2019, from <http://www.mfa.go.th/sep4sdgs/contents/filemanager/images/sep/VNR%202018%20English%2010.07.18.pdf>

กระทรวงมหาดไทย และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2562). *รายงานสรุปผู้บริหาร (Executive Summary): โครงการประเมินผลการขับเคลื่อนการ*

- พัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ไทยรัฐออนไลน์. (25 สิงหาคม 2560). ย้อนรอยวิบากกรรมชาวนา จุดชนวนระเบิด ตู้คดียุติธรรมจำนำข้าว, สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.thairath.co.th/content/1049487>
- นนทวัชร์ นวตระกูลพิสุทธิ์ และคณะ. (2555). การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการทุจริตเชิงนโยบาย *Research for Studying Forms of Policy Corruption*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันท์วุฒิ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2551). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเกิดขึ้นของประชานิยมในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์*. 26 (3), 22-25.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2 พฤษภาคม 2561). ถอดรหัสประชานิยมชิงมวลชน “ประชารัฐ-ไทยนิยม” สไตส์ “บิ๊กตุ๋”. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.prachachat.net/politics/news-152317>
- ผลสำรวจของนิด้าโพล. (29 เมษายน 2559). การแก้ไขปัญหาคอขวดขัดแย้งทางการเมือง. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2562, จาก <http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=37>
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2546). *ประชานิยม-นักบุญหรือคนบาป?*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2555). *มาตรการป้องกันการทุจริตเชิงนโยบาย ฉบับวิชาการ*. นนทบุรี: รุ่งศิลป์การพิมพ์ 1977 จำกัด.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2549). *ทักษิณ-ประชานิยม*. กรุงเทพมหานคร: มติชน.